

Subject Area
Tourism

Year: 2022

Vol: 8 Issue: 98

PP: 1601-1612

Arrival

22 March 2022

Published

30 May 2022

Article ID Number

62127

Article Serial Number

05

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.29228/ssj.62127>

8/ssj.62127

How to Cite This Article

Ekizoğlu, B. (2022).

"Destinasyonların

Seçiminde Medikal

Turizmin Rolü: Nitel Bir

Araştırma" International

Social Sciences Studies

Journal, (e-ISSN:2587-

1587) Vol:8, Issue:98;

pp:1601-1612

Social Sciences Studies
Journal is licensed under
a Creative Commons
Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

Destinasyonların Seçiminde Medikal Turizmin Rolü: Nitel Bir Araştırma

The Role Of Medical Tourism In Selecting Destinations: A Qualitative Research

Bihter EKİZOĞLU¹

¹ İstanbul Ticaret Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Turizm alanında rekabet şartlarının ağırlaşması ve benzer destinasyonların çoğalması ile birlikte, turizm yöneticileri farklı turizm türlerine yönelmiştir. Bu turizm çeşitlerinden biri de medikal turizmdir. Son yıllarda destinasyonların tercih edilmesinde önemli bir paya sahip olan medikal turizm, özellikle Türkiye açısından değerli bir turizm çeşidi olma yolunda ilerlemektedir. Yabancı turistlerin destinasyon tercihinde medikal turizm önemli bir yer edinmeye başlamıştır. Çalışmanın temel amacı, medikal turizmin destinasyonların tercih edilmesinde neden önemli olduğunun ortaya konması ve destinasyon tercihlerindeki medikal turizm belirleyicilerinin sunulmasıdır. Çalışmada, turistlerin destinasyon tercihlerini belirleme konusunda medikal turizm çeşidini neden kullandığının ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, çalışmada nitel veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Medikal turizm ile ilgili yapılan son yıllardaki araştırmalar ile güncel veriler toplanmıştır. Destinasyon seçiminde turistlerin sağlık hizmetleri ücretleri, tatil olanakları, sağlık hizmetlerinin kalitesi ve destinasyonların diğer turizm çekicilikleri ile ilgilendikleri sonucuna varılmıştır. Çalışmanın nitel verileri ile elde edilen bilgiler gelecekte bu konuda çalışma yapacak akademisyenlere yol göstermesi hedeflenmektedir. Son yıllarda önemi artan medikal turizmin, destinasyonlar için önemi ortaya konarak, turizm yöneticileri ile sağlık sektörü arasındaki işbirliğinin önemine değinilmektedir. Sağlık ve turizm sektörünün işbirliği ile medikal turizminin tüm ülke genelinde turistik talep yaratması muhtemel olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medikal turizm, Turizm, Destinasyon Seçimi, Destinasyon İmajı

ABSTRACT

With the aggravation of competition conditions in the field of tourism and the proliferation of similar destinations, tourism managers have turned to different types of tourism. One of these types of tourism is medical tourism. Medical tourism, which has an important share in the preference of destinations in recent years, is on the way to become a valuable tourism type especially for Turkey. Medical tourism has started to take an important place in the destination preference of foreign tourists. The main purpose of the study is to reveal why medical tourism is important in choosing destinations and to present the determinants of medical tourism in destination preferences. In the study, it is aimed to reveal why tourists use medical tourism to determine their destination preferences. In this context, qualitative data collection method was used in the study. Up-to-date data have been collected with researches on medical tourism in recent years. It has been concluded that tourists are interested in health care fees, holiday opportunities, quality of health services and other tourism attractions of destinations in destination selection. It is aimed that the information obtained with the qualitative data of the study will guide the academicians who will work on this subject in the future. The importance of medical tourism, which has increased in recent years, for destinations is revealed, and the importance of cooperation between tourism managers and the health sector is mentioned. With the cooperation of the health and tourism sectors, it is seen that medical tourism is likely to create touristic demand throughout the country.

Key words: Medical tourism, Tourism, Destination Selection, Destination Image

1. GİRİŞ

Turizm sektöründe gelişmelerin ilerlemesinde en önemli etkenler arasında iletişim ve ulaşım imkanlarının artması yatmaktadır. Bu nedenle, turizm faaliyetlerine katılan insanların tercihlerinde birçok faktör ve bununla birlikte turizm çeşidi önem arz etmektedir. Turizmin birçok farklı çeşidinin olması destinasyonların tercih edilmesinde etkili olmaktadır. Bu nedenle, günümüz turizm yöneticilerinin turizmi çeşitlendirme yoluna gittiği ve daha fazla turist çekebilmek amacı ile yeni yöntemler ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu kapsamda, medikal turizm ve dolayısıyla sağlık turizmi, günümüzde geliri yüksek olan turistlerin tatil planları içerisine dahil edilmektedir. Turistlerin, sağlık hizmetleri bakımından kaliteli ve uygun fiyatlı ülkelere seyahatlerinin desteklediği ve daha fazla medikal turistin turizm aktivitesi içinde olduğu bilinen bir gerçektir.

Medikal turizmde destinasyon seçimini birçok faktör etkileyebilse de medikal turistler ve medikal turizm için bazı faktörler vazgeçilmezdir. Bu çalışmanın amacı, potansiyel medikal turistlerin destinasyon seçimini etkileyen önemli faktörleri analiz etmektir. Bu nedenle, medikal turizmin destinasyonların tercihinde hangi faktörlerin etkili olduğunun ortaya çıkarılması gerekmektedir. Medikal turizme katılan turistlerin gelir seviyelerinin yüksek olması, turizmden elde edilen gelirleri de arttıracığı için medikal turizmin önemi daha da gelişim göstermektedir.

Medikal turizmin öneminin daha iyi anlaşılması bakımından elde edilen gelirlere bakmak yeterli olacaktır. 2017 yılında dünya çapında 15,5 milyar dolar olan medikal turizm pazarının 2024 sonunda 28 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir (Çapar ve Aslan, 2020, 80). Medikal turizmin ve seyahatin birincil amacı, kendi ülkesinde kolayca erişilemeyen veya mevcut olmayan tıbbi bakım aramak olsa da, hastaların kararlarının bir parçası olarak boş zaman, eğlence ve rahatlama aktivitelerini dahil ettikleri belirlenmiştir. Medikal turizm endüstrisinin büyüklüğü şu anda 45-100 milyar dolar olarak tahmin edilmekte ve önümüzdeki 10 yıl için yıllık bazda %25'e

varan bir büyüme oranı öngörülmektedir. Her yıl dünya çapında yaklaşık 14 milyon sınır ötesi hasta seyahat etmektedir. Ayrıca, tıbbi olarak ilgili maliyetler, sınır ötesi ve yerel ulaşım, yatarak tedavi ve konaklama için ziyaret başına ortalama 3.800-7.000 dolar harcadığı tahmin edilmektedir (Mohammadali vd., 2018, 775).

Medikal turizm literatürde, uluslararası ticaret ekonomistleri tarafından tıbbi hizmetlerin sınır ötesi transferi olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda, medikal turizmin ev sahibi ülkelerin ekonomik kalkınması üzerinde büyük etkisini bulunmaktadır. Sonuç olarak, birçok ülke, özellikle gelişmekte olan ülkeler, bu genişleyen pazardan yararlanmayı yasal ve pratik olarak planlamaktadır. Türkiye, sağlık hizmetleri açısından önemli kaynaklara sahiptir. Mevcut parasal durum nedeni ile gelişmiş ülke paralarının değerli olması nedeni ile turistler kendi ülkelerinden çok daha uygun fiyatlara sağlık hizmeti alabilmektedir. Avrupa'ya yakın olması ve kaliteli turizm tesisleri ile birlikte turizm çeşitlerinin varlığı Türkiye'yi önemli bir sağlık turizmi destinasyonu yapmaktadır. Medikal turizmin önemi hem turizm tesislerinin doluluk oranlarını arttırmalarını hem de sağlık tesislerinin işlevliğini arttırmaktadır.

Sağlık durumunun insanlar için en önemli etkenlerden biri olması sebebi ile gelir durumu yüksek insanların dünyanın birçok yerine sağlıklarını daha iyi duruma getirmek amacı ile seyahatleri görülmektedir. Türkiye, özellikle diş hekimleri, göz hastalıkları, saç ektirme, fiziksel tedaviler ve bazı spesifik hastalıkların çözümü ve de tedavisi bakımından önemli kaynaklara sahiptir. Fiyatların gelişmiş ülkelere göre daha uygun olması ve sağlık hizmetlerinin kaliteli olarak sunulması nedeni ile medikal turizm açısından değerli bir destinasyon olma yolunda ilerlemektedir. Bu nedenle, medikal turizm konusu son yıllarda önemli artan bir şekilde gelişim göstermiş, bu konuda yapılan çalışmaların sayısı da artmıştır.

Çalışmada, medikal turizm ile ilgili literatür bilgilerine yer verilerek, destinasyon kavramı ve destinasyon seçiminde medikal turizmin öneme yer veren bilgiler sunulmaktadır. Çalışmanın destinasyon seçiminde medikal turizm açısından daha önce yapılmış olan araştırmalardan elde edilen bulgular neticesinde Türkiye'deki destinasyonların çekiciliğinde etkisi araştırılmıştır. Bununla birlikte, medikal turizmin önemi ve güncel veriler ortaya konarak, medikal turizm ile destinasyonların turistik talep çekme yönünde neler yapabileceği sunulmuştur. Çalışmanın, gelecekte ülkemizde yapılacak olan medikal turizm çalışmalarına yol göstermesi ve destinasyonların medikal turizm açısından değerlendirilmesinde hangi kriterlerin önemli olacağı konusunda araştırmacılara yol göstermesi beklenmektedir.

2. KAVRMSAL ÇERÇEVE

2.1. Destinasyon Kavramı

Turizmde destinasyon kavramının ele alınışı, her turizm alanı için farklı olarak yapılmak zorundadır. Bu kapsamda, destinasyonların turizm açısından değerlendirilmesinde birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Destinasyonların turizm ürünlerinin kaynakları açısından zengin olması yeterli bir durum olmamakla birlikte, birçok turizm ürününü bir arada sunan rekabetçi bir özelliğe sahip olması gerekmektedir. Özellikleri bakımından fark yaratan destinasyonların rekabet konusunda benzer destinasyonlara karşı avantajları olacağı da kuşkusuzdur.

Destinasyon kavramı en genel tanımı ile turistlerin ziyaret ettikleri, farklı özelliklere sahip alanlar olarak ifade etmek mümkündür (Hosany, Ekinci ve Uysal, 2007, 63). Benzer bir tanımda ise Baloğlu ve McCleary (1999:869), turizm ürünlerinin diğer bölgelerden farklı olarak sunulması ve süreklilik arz etmesi amacı ile turizme kazandırılan alanları destinasyon olarak tanımlamaktadır. Destinasyonun turizm alanında çekim merkezi olması için turist beklenti ve isteklerinin karşılanacağı alt yapı ve de üst yapı imkanlarına sahip olması gerekmektedir. Bununla birlikte, turistlere tanıtımının etkin şekilde yapılması, imajının olumlu olarak yansıtılması ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması, turistik talep açısından önem arz etmektedir (Akyurt ve Atay, 2009, 2).

Turizmin değişen turist yapısı ile birlikte teknolojik beklentilerinin de değiştiği bilinmektedir. Teknolojilerin hızlı gelişimi, tüm organizasyonlara ve topluluklara farklılık getirmiştir. Akıllı Turizm Destinasyonları (STD) konsepti, Akıllı Şehirlerin geliştirilmesinden ortaya çıkmaktadır. Teknolojinin tüm organizasyonlara ve varlıklara yerleştirilmesiyle, destinasyonlar ve turist deneyimlerinin zenginleştirilmesini desteklemek için her yerde bulunan algılama teknolojisi ile sosyal bileşenleri arasındaki sinerjiden yararlanmaktadır. Destinasyonlar, seyahat öncesinde, sırasında ve sonrasında seyahat edenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için akıllılık konseptini uygulayarak rekabet edebilirlik düzeylerini artırabilmektedir. Bu kapsamda, destinasyonların gününüz turistlerinin istek ve arzuları doğrultusunda teknolojik imkanlar ile donatılması gerekmektedir (Buhalis ve Amaranggana, 2013, 556).

Turizmde akıllı destinasyonların oluşması ile birlikte destinasyonlarda iletişim konusunun da ön plana çıktığı görülmektedir. Otel ve diğer turizm işletmelerinin turistler ile iletişimleri konusunda önemli farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Akyurt ve Külekçi, 2022, 189). İletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte destinasyonların tanınırlığı ve talebi artmaktadır. Bu durumun sürdürülebilir bir şekilde dizayn edilmemesi halinde hem ülkenin

ekonomik kaynakları heba olmaktadır hem de istihdam konusunda önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, destinasyonlarda turizmin sürdürülebilir bir tanıtım ve medya ilişkisine ihtiyacı olduğu gerçeğinin inkar edilmemesi gerekmektedir.

Destinasyonların ele alınmasında hizmet kalitesinin önemi büyüktür. Bir destinasyonda hangi ürün olursa olsun, turistlere sunumunda hizmet kalitesi standartları yok ise turistik talebi aynı oranda sağlamak imkansız hale gelmektedir. Bu durumun destinasyonlarda sağlanması da ancak turizm eğitimlerinin yeterli düzeyde ülke çapında yerleştirilmesi ile mümkün olmaktadır. Turizm alanında etkin bir eğitimin yapılması ve nitelikli öğrencilerin sektöre sunulması ile destinasyonlarda hizmet kalitesinin belirli bir seviyede tutulması mümkün olmaktadır. Destinasyonların her birinin farklı özellikler taşıması ve farklı turizm ürünleri sunması nedeni ile destinasyonlara gelen turistlerin farklılaşması da söz konusu olduğundan, her destinasyonun özelliğine göre öğrencilerin niteliklerinin geliştirilmesi önemli bir husus olarak görülmektedir (Akyurt ve Ültay, 2020, 171).

Turizmde destinasyonların öneminin artması ile birlikte, yatırımların destinasyonların özelliklerine göre yapıldığı görülmektedir. Turizm konusunda yapılan politikaların ve yönetmeliklerin destinasyonları doğrudan etkilediği ve eğer uygun yasalar ile desteklenmediği takdirde, destinasyonların turizmden zarar gördüğü bilinmektedir. Destinasyon yönetiminin sadece bir bölge için turistlerin gelmesi amacı ile yapılan faaliyetlerden çok öte bir durum olduğu ve bir bütün halinde turizm politikaları ile planlamaların yapılması gerektiği aşikar bir durumdur. Bu nedenle, destinasyonların sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması için destinasyon politika ve planlamalarının ulusal ve bölgesel olarak tek tek belirlenmesi önemli bir husustur. Bu durum gerçekleştirilmediği takdirde, plansız olarak gelişecek olan destinasyonların turistlerin uzun vade de beklenti ve isteklerine cevap verebilme imkanı yoktur (Mercan, 2021, 72).

Destinasyon kavramını ele alırken, dünya genelinde ortaya çıkan Covid-19 pandemisi öncesi ve sonrası olarak değerlendirmek gerekmektedir. Çünkü, destinasyonların pandemi öncesi turistik tercihlerdeki bakış açısı ile pandemi sonrası bakış açıları aralarında farklılıklar oluşmuştur. Bu nedenle, destinasyon tercihlerinde pandemi sonrasında özellikle sağlık endişesi ile yapılandırılmalar yapıldığı bilinmektedir. Konaklama ve diğer turizm işletmeleri ile destek hizmeti veren tüm işletmelerin hem çalışanları hem de genel koşulları itibari ile pandemiye uygun olarak dizayn edildiği görülmektedir.

Destinasyon imajları pandemi sırasında, sonrasında ve halen günümüzde özellikle otellerin ve de diğer konaklama tesislerinin bazı sağlık koşullara uyum sağlamasını gerektirmiştir. Pandemi sırasında destinasyondaki otellerin tercihinde pandemiye uygun olan otellerin tercih edildiği, kuralların ve sağlık şartlarının sağlandığı tesislerin daha fazla turistik talep çektiği bilinmektedir. Dolayısıyla, günümüz destinasyonlarında sağlık ile ilgili durumlar hem turizm sektöründe hem de destek sektörlerinde, turist tercihlerinde önemli bir yer edinmektedir (Akyurt, 2022, 191). Bu kapsamda, medikal turizm hem turist tercihinde destinasyon için zorunlu bir etken olmakta hem de önemli bir turizm çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. Medikal Turizm

Sağlık turizmi kapsamında ele alınan medikal turizm, sağlık turizmi ile birlikte kullanılmakta, bazı araştırmacılar tarafından her iki tanımlama da aynı olarak nitelendirilmektedir. Ancak, sağlık turizmin birçok farklı alanı olduğu için medikal turizmi farklı bir açıdan ele almak daha uygun olacaktır. Sağlık turizminin birçok alt dalı olmakla birlikte, medikal turizmi sadece hastane ve tedavi amaçlı olarak ele alınan bir turizm çeşidi olarak belirten araştırmacılar bulunmaktadır. Bu kapsamda, medikal turizmin tanımlamalarına yer vermek, konunun anlaşılması açısından uygun olacaktır.

Medikal turizm, hastaların sağlıklarının iyileştirilmesi veya restorasyonu için bir tür tıbbi tedavi alma niyetiyle uluslararası sınırları aşmayı seçtikleri tıbbi bakım kararı anlamına gelmektedir (Hudson ve Li, 2012, 228). Medikal turizm, diğer ülkelerde sağlık hizmeti alan ve bu kararla oluşabilecek tüm olası riskleri almaya istekli hastalar olarak tanımlanmaktadır (Ryan, 2011, 21). Medikal turizm, dünya çapında hızla büyüyen bir pazar payı ile alternatif bir fon kaynağı olarak yeni bir finansal alan yaratmıştır. Gelişmekte olan, gelişmiş ve hatta az gelişmiş ülkeler medikal turizm pazarlarını artırmak için yatırımlar yapmışlardır. Medikal turizm pazarında yatırım yapmak ve payını artırmak isteyen ülkelerin çoğunun sağlık sistemlerinin iyi olmadığı bilinen bir gerçektir. Yine de sağlık sistemleri zayıf olan birçok ülkenin bu alana yatırım yapması medikal turizmin çok önemli bir iş fırsatı olarak görüldüğünün kanıtıdır. Medikal turizm başta ekonomik olmak üzere birçok faydası olan stratejik bir alternatif turizm kaynağı olarak değerlendirilmekte olup, son yıllarda daha da önem kazanmıştır (Mahmoudifar vd., 2016, 26).

Medikal turizmin tarihçesine bakıldığında çok eski dönemlerde bu turizm türünden bahsetmenin mümkün olduğu görülmektedir. Tıbbi tedavi için seyahat eden insanların ilk kaydedilen örneği, Yunan hacılarının Doğu

Akdeniz'den Saronik Körfezi'nde Epidauria adı verilen destinasyona seyahat ettikleri dönemlere dayanmaktadır. Bu destinasyonlar, şifa tanrısı Asklepios'un tapınağı olarak kabul edilmekte olup, dolayısıyla birçok insan tarafından sağlık amaçlı olarak ziyaret edilmiştir. Kaplıca kasabaları ve sanitariumlar, medikal turizmin ilk biçimleri olarak ifade edilmektedir. 18. yüzyılda Avrupa'da hastalar, guttan karaciğer rahatsızlıklarına ve bronşite kadar hastalıkları tedavi eden, sözde sağlık veren maden sularının bulunduğu yerler olduğu için kaplıcaları ziyaret etmişlerdir (Horowitz, Rosensweig ve Jones, 2007, 34).

Medikal turizm, tıbbi tedavi almak için yurtdışına seyahat eden insanları ifade etmektedir. Geçmişte, medikal seyahatler genellikle az gelişmiş ülkelerden çok gelişmiş ülkelerdeki büyük tıp merkezlerine doğru hareketlere yol açarken, son yıllarda, daha düşük fiyatlı tıbbi tedaviler için gelişmekte olan ülkelere seyahat eden gelişmiş ülke vatandaşları tarafından yapılmaktadır. Motivasyon, kendi ülkesinde mevcut olmayan veya ruhsatsız tıbbi hizmetler için de olabilmektedir. Bir ilacın kendi ülkesinde onaylanıp onaylanmadığına karar veren dünya çapında tıbbi kurumlar (FDA, EMA vb.) arasında farklılıklar vardır. Avrupa'da bile, terapi protokolleri Avrupa Tıp Ajansı (EMA) tarafından onaylanabilse de aynı terapi protokolünün maliyetlerinin etkin olup olmayacağını değerlendirmek için birçok ülkenin kendi inceleme organizasyonları vardır. Böylece, hastalar farklı tedavi yöntemleriyle karşı karşıya kalabilmektedir. Özellikle, sağlık sisteminin mali gücü ile kısmen açıklanabilecek medikal turizm, son yıllarda artan talebi ile önemli bir turizm çeşidi olma yolunda ilerlemektedir (Tompkins, 2010, 43).

Medikal turizm çoğunlukla ameliyatlara (kozmetik veya başka türlü) veya benzer tedaviler için gerçekleştirilmektedir. Ancak, insanlar dış turizmi veya doğurganlık turizmi için de seyahat ettiği görülmektedir. Saç ekimi de son yıllarda gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere medikal turizm kapsamında yapılan tedavi türlerinin başında gelmektedir. Nadir rahatsızlıkları olan kişiler, tedavinin daha iyi anlaşıldığı ülkelere seyahat edebilmektedir. Bununla birlikte, psikiyatri, alternatif tıp, nekahet bakımı ve hatta defin hizmetleri dahil olmak üzere hemen hemen her tür sağlık hizmeti medikal turizm kapsamında değerlendirilmektedir (Abd Mutalib vd., 2017, 825).

Medikal turizm alanında birçok ülkenin önemli bir yer edindiği belirtilmektedir. Genel olarak dünya da medikal turizm konusunda turist çeken ve popüler tıbbi seyahat destinasyonları şunlardır: Kanada, Küba, Kosta Rika, Ekvador, Hindistan, İsrail, Ürdün, Malezya, Meksika, Singapur, Güney Kore, Tayvan, Tayland, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri. Ayrıca, estetik cerrahi için popüler yerler şunlardır: Arjantin, Bolivya, Brezilya, Kolombiya, Kosta Rika, Küba, Ekvador, Meksika, Türkiye, Tayland ve Ukrayna. Bu konuda diğer hedef ülkeler arasında ise Belçika, Polonya, Slovakya ve Güney Afrika bulunmaktadır (Zeng, Yi ve Rita, 2021, 1627).

Sağlık turizmi ile medikal turizmi birbirinden ayırmak gerekmektedir. Sağlık turizmi, tıbbi tedavilere ve sağlık hizmetlerinin kullanımına odaklanan seyahatler anlamında kullanılan daha geniş bir terimdir. Önleyici ve sağlığa yönelik tedavilerden, rehabilitasyon ve tedavi edici seyahat biçimlerine kadar geniş bir sağlık odaklı turizm alanını kapsamaktadır. Medikal turizm ise sağlık turizmi ilgili bir alan olup, daha dar kapsamlı olarak ifade edilmektedir. Her iki durumda da araştırmacıların sağlık ve medikal turizmi bir arada kullandığı, literatürde bu kavramların incelenmesinin ortak şekilde yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle gerek sağlık turizmi olsun gerekse de medikal turizm, turistik talep ve turizm gelirleri bakımından önemli bir turizm çeşidi olma yolunda başı çekmektedir.

Ancak, sağlık turizmi algıları her zaman olumlu olarak yansımamaktadır. ABD gibi yüksek kalite standartlarına sahip olan ülkelerde medikal turizm riskli görülmektedir. Dünyanın bazı bölgelerinde, daha geniş siyasi konular, medikal turistlerin sağlık hizmeti aramayı seçeceği yerleri etkileyebilmektedir. Medikal turizm sağlayıcıları, potansiyel tıp turistlerini cerrahlar, sağlayıcı hastaneler ve diğer kuruluşlarla birleştiren araçlar olarak geliştirmiştir. Bazı durumlarda, Amerika Birleşik Devletleri'nden cerrahlar, Amerikalı hastaları tedavi etmek için Meksika'ya seyahat etmek için medikal turizm sağlayıcılarıyla anlaşmışlardır. Umud, Amerikalı bir cerrahın ülke dışına çıkma konusundaki endişeleri hafifletebileceği ve kendi kendine sigortalı Amerikalı işverenleri, yüksek kaliteli bakım sağlarken paradan tasarruf etmenin bir yolu olarak çalışanlarına bu uygun maliyetli seçeneği sunmaya ikna etmesidir. Bu durumların sonucu medikal turizm amaçlı olarak seyahatlerde sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Yasal kuralları ve yönetimleri atlatma amacı ile hedef ülkelerde yasal olan ancak kendi ülkesinde yasa dışı olan tıbbi hizmetlere erişmek için yapılan medikal seyahatlerde vardır. Bu durum, kendi ülkesinde henüz onaylanmamış doğurganlık tedavileri için seyahati, kürtaşı ve doktor yardımıyla intiharı içerebilmektedir. Kürtaşı turizmi en yaygın olarak ülkeler arası seyahatin nispeten basit olduğu Avrupa'da bulunabilmektedir. Son derece kısıtlayıcı kürtaşı yasalarına sahip iki Avrupa ülkesi olan İrlanda ve Polonya, en yüksek oranlarına sahiptir. Özellikle Polonya'da, her yıl yaklaşık 7.000 kadının Ulusal Sağlık Hizmeti aracılığıyla kürtaşı hizmetlerinin ücretsiz olduğu Birleşik Krallık'a seyahat ettiği tahmin edilmektedir (Gholami vd., 2020, 4).

Medikal turizm alanında son yıllarda görülen diğer bir alanda diş hekimliği alanıdır. Gelişmekte olan ülkelerde diş tedavisinin daha ucuz olması nedeni ile gelişmiş ülkelere bu ülkelere medikal turizm amaçlı olarak seyahatlerin yapıldığı bilinmektedir. Bu kapsamda, daha ucuz diş hekimliği veya ağız cerrahisi için yapılan seyahatler medikal turizm içinde kabul edilmektedir. Örneğin, İsveç'te bir laboratuvarında yapılan porselen kaplamanın aynısı Avustralya'da 2500 AUD'ye kadar çıkabilirken, Hindistan'da sadece 1200 AUD olabilmektedir. Buradaki fiyat farkı malzeme maliyeti referans alınarak açıklanması mümkün olmamakla birlikte, ülke paralarının değerinden bahsetmek ve gelişmekte olan ülkelerdeki gelir farklılıkları ile açıklama yoluna gidilmektedir (Han ve Hwang, 2018, 350). Bu kapsamda, Türkiye dış tedavisi amacı ile son yıllarda talep gören ülkeler arasında gösterilmektedir.

Tıbbi amaçlı olarak medikal turizmi yolculuğuna odaklanan şirketler, hastalara seyahat öncesi ve sonrası tıbbi sorunları konusunda yardımcı olmak için hemşire vaka yöneticileri sağlayabilmektedir. Ayrıca, hastanın dönüşünde takip bakımı için kaynak sağlamaya da çalışmaktadır. Bu durum, medikal turizmin sadece hastalar veya tedavi amaçlı olarak seyahat edenler ile birlikte, uzman insanların turizm hareketine katıldığını göstermektedir. Bu nedenle, turist sayısında be gelirlerde artışlar olması muhtemel bir sonuç olarak görülmektedir. Çünkü, gelir seviyesi yüksek insanlar ile birlikte uzman insanlarda sadece hasta bakımı yapmamakta, gittikleri destinasyonun tüm turizm imkanlarından faydalanma yoluna gitmektedirler.

3. YÖNTEM

Çalışmada verilerin toplanması aşamasında, nitel veri toplama yöntemleri kapsamında olan kaynak taraması ile veriler elde edilmiştir. Çalışma konusu ile ilgili yabancı ve yerli makale, kitap ve araştırmalar incelenerek, sunulmuştur. Medikal turizm ve sağlık turizmi ile ilgili kaynak taraması yapılmıştır. Verilerin elde edilmesi ile birlikte, araştırma sorusu neticesinde ortaya çıkan bulguların ayrıştırılması yapılmış, medikal turizmin bir destinasyon için neden gerekli olduğuna ilişkin nitel verilerden elde edilen bilgiler ortaya konmuştur.

3.1. Destinasyonda Medikal Turizmin Önemi

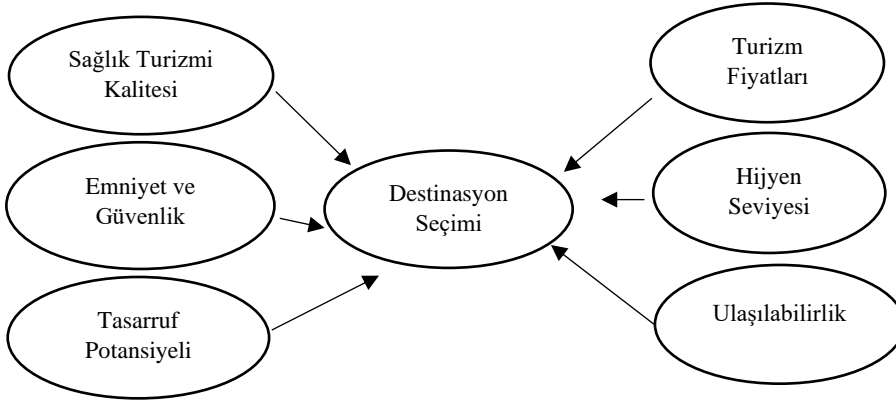
Medikal turizm sektörünün, özellikle gelişmekte olan ülkelerde birçok farklı destinasyonla birlikte büyük bir rekabet alanı haline geldiği ve hızla gelişmesi beklendiği görülmektedir. Potansiyel medikal turistlerin medikal turizme katılma niyetlerini ve seçtikleri destinasyonları birçok faktör etkilemektedir. Destinasyon seçimi 3 aşamalı bir süreçten oluşmaktadır: (1) hareketlilik öncesi araştırma; (2) hareketlilik sırasında memnuniyet ve izlenimler ve (3) medikal turizm faaliyeti sonrasında sağlanan hizmetler (Lee ve Fernando, 2015, 150). Bu büyüklükte bir pazara sahip bir alan, tüm ülkeler için önemli bir iş fırsatıdır. Medikal turizmde destinasyon seçimini etkileyen birçok faktörden bazıları medikal turistler ve medikal turizm için vazgeçilmezdir. Bu pazardan pay almak isteyen girişimci ülkeler, bu pazarı oluşturan medikal turizm destinasyonlarının seçiminde etkili olan önemli faktörleri bilmek istemektedirler. Çevresel faktörler, hijyen seviyesi, güvenlik ve güvenlik sorunu, kolay ulaşım, devlet garantisi ve tedavi sonrası hizmet gibi bazı önemli faktörler tespit edilmiştir. Bu faktörler kültürden kültüre değişmekle birlikte, bazıları tüm dünya vatandaşları için önemlidir. Medikal turizmde hareketliliğe bakıldığında, medikal turizm destinasyonlarının seçimini etkileyen faktörleri şekillendiren gelişmiş ülkelere doğru bir eğilim görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde medikal turistlerin kronik hastalığı olan yaşlıları taşıyamamaları, sağlık hizmetlerinin çok pahalı olması, bazı tıbbi tedavilerin sigorta kapsamında olmaması ya da sağlık sigortasının tüm vatandaşları kapsamaması nedeniyle medikal turistler başka ülkelere yönlendirilmektedir (Gholami vd., 2020, 7).

Destinasyon seçimini etkileyen diğer faktörler arasında düşük maliyetler, kendini kanıtlamış veya tanınmış bir ekip, kültürel yakınlık, çevresel faktörler, iyi konaklama, mahremiyete verilen önem, coğrafi yakınlık, sağlık hizmetlerinin kalitesi, güvenlik, doğal faktörler, eğlence, gelişmiş tıbbi teknoloji, düşünme gibi faktörler belirtilmektedir. Hasta yakınlığı, devlet garantisi, dil hizmetlerinin varlığı, medikal turistlerin yeme-içme kültürünün dikkate alınması, dini hizmetlerin sunulması, helal ortamların sağlanması, tıpta uzmanlaşma, hastalara güven duygusunun verilmesi, tedavi sonrası hizmetlerin sunulması, sigorta şirketlerinin veya acentelerinin tutumu gibi diğer etkenlerde medikal turizm içerisinde yer almaktadır (Jónás-Berki vd., 2015, 605). Medikal turistlerin hareketliliğini etkileyen çift yönlü bir faktör vardır. Bu çift yönlülük, potansiyel bir medikal turist kararını etkileyebilecek zorunlu ve gönüllü faktörler olarak değerlendirilebilir. Zorunlu faktörler arasında, diğerlerinin yanı sıra, istenen tıbbi tedavinin kendi ülkesinde olmaması, sağlık hizmetlerinin yüksek maliyeti, uzun bekleme listeleri ve kendi ülkesinde düşük kaliteli tıbbi tedavi yer alır. Gönüllü faktörler arasında coğrafi yakınlık; deniz, kum ve güneşin varlığı avantajlar; dil ve kültür benzerlikleri, gece hayatı aktiviteleri; vb. (Henson, Guy ve Dotson, 2015, 7).

Tedaviye karar verdiklerin andan itibaren medikal turistler, olası destinasyonları araştırmakta ve ardından birini seçmektedir. Seyahatleri ya bireysel olarak ya da seyahat acentelerinin yardımı ile yapmaktadırlar. Medikal turizmin temel amacı tıbbi tedavi almak olsa da çevresel faktörler, hijyen, güvenlik sorunu, ulaşım kolaylığı, devlet garantisi, tedavi sonrası hizmet destinasyon seçiminde belirleyici faktörler arasındadır. Medikal turizm kapsamında

destinasyonları etkileyen en önemli unsurlardan biri de imaj faktörüdür. Destinasyonun medikal turizm açısından imajının ne olduğu sorusu önemli bir seçim görevi üstlenmektedir. Bu nedenle, destinasyonun imajının turistler tarafından algılanması önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kapsamda, Çapar ve Aslan 2020 yılında yabancı medikal turistlerin destinasyon seçimini etkileyen önemli faktörleri ortaya koymaya yönelik olarak çalışma yapmıştır. Medikal turizm destinasyonlarının tercih edilmesindeki unsurları 6 faktör olarak belirlemiştir. Bu durum, Şekil-1 ile ifade edilmektedir.

Şekil 1. Medikal Turistlerin Turizm Destinasyon Seçimi

Kaynak: Çapar, H. ve Aslan, O. (2020). Factors affecting destination choice in medical tourism. s.81.

Destinasyonların tercihinde önemli olan kriterlerin her ülke ve dolayısıyla bölge için farklılık gösterdiği, turizm yöneticilerinin bu farklılıkları ele alarak değerlendirme yapması gerektiği kabul edilmelidir. Ancak, medikal turizm amaçlı olarak destinasyon tercihlerinde sağlık koşulları ile birlikte yasal prosedürlerin etkili olduğu görülmektedir. Yukarıda ele alınan çalışma sonucunda olduğu gibi medikal turizm amaçlı seyahat eden insanların önceliklerini sağlık durumları ve tedavileri oluşturmaktadır. Günümüz turizm aracı kuruluşlarının özellikle Avrupa ülkelerinden gelişmekte olan ve sağlık sistemi kaliteli olan ülkelere medikal turizm kapsamında turlar düzenlediği görülmektedir. Bu nedenle, seyahat acentelerinin çok daha etkin bir rol aldığı medikal turizm alanından bahsetmek mümkündür. Medikal turizmin her geçen gün artan önemi ile birlikte istihdam ve gelirlerde artma olması da muhtemeldir. Bu kapsamda, medikal amaçlı turizm faaliyetlerine katılan turistlerin hem sağlıklarını düzeltmek hem de eğlence amaçlı olarak gelişmekte olan ülkelere seyahatlerinin artacağı beklenen bir durum olarak görülmektedir.

Medikal turizmin pandemi sürecinden olumsuz etkilendiği görülmektedir. Ancak, son yıllarda pandemi kısıtlamalarının azalması ile birlikte eski hareketli duruma gelmesi beklenmektedir. Pandemi süreci tüm sektörleri etkilediği gibi medikal turistlerin de hareketlerini kısıtlamıştır. Bu durum özellikle 2021 yılı sonrasında yavaşta olsa eski dönemlere doğru ivme kazanmıştır. Gelişmekte olan ülke yönetimleri, kendi vatandaşlarına güvenli olan ülkeleri her ay sürekli olarak listelemekte ve listeye göre seyahatlerini gerçekleştirmelerini istemektedirler. 2022 yılı sonuna doğru pandemi sürecinin tüm dünyada etkisinin kaybetmesi ve medikal turizm amaçlı seyahatlerin artması, turizm yöneticileri tarafından beklenmektedir.

Fetscherin ve Stephano'ya göre, medikal turizmde potansiyel medikal turistlerin motivasyonunu etkileyen iki tür faktör vardır. Bunlardan ilki, potansiyel medikal turistin yaşadığı ülkedeki sağlık sistemi, sağlık hizmetleri için beklenen bekleme süresi, sigorta kapsamı veya bireyin kendi tercihleri gibi ülkeleri ilgilendiren itici faktörlerdir. İkinci tip, potansiyel tıp turistlerini çeken sağlık kurumlarının sunduğu potansiyel ve kültürel değerleri koruma gibi faktörlerdir. Gereksiz idari prosedürler ve uzun bekleme süreleri nedeniyle kendi ülkelerinde sağlık hizmetlerine olumsuz tutum sergileyen potansiyel medikal turistler, medikal turizme daha fazla motive olmaktadır. En çok güvenlik ve güvenlik konuları, ikamet ettikleri ülkede veya bölgede istenen tıbbi tedavinin mevcudiyeti, tıbbi bakımın kalitesi, hijyen düzeyi, tasarruf potansiyeli ve potansiyel medikal turizm destinasyonunun sağladığı turizm fırsatları ile ilgilenmektedirler. Son yıllarda birçok ülkede yaşanan iç karışıklıklar ve terör göz önüne alındığında, katılımcıların medikal turizm destinasyonlarında güvenlik konularına önem vermesi anlaşılabilir bir durumdur (Wang, 2017, 10).

Terimin kendisinden de anlaşılacağı gibi, medikal turistler sağlık hizmetlerine ek olarak keyifli deneyimler arzu etmektedir. Bu nedenle, tıbbi tedavi arayışını farklı bir yeri gezme maceralarını uygun maliyetli bir şekilde birleştirmek için hedef ülkeyi dikkatlice seçmektedir. Diğer durumlarda, hastalar belirli bir ülkedeki belirli bir sağlık hizmeti sağlayıcısını tanıyabilmekte ve oradaki turistik yerleri ve de etkinlikleri keşfetmeye devam edebilmektedir. Her halükârda, hedef ülkenin arzu edilirliliği genellikle medikal turizm karar verme sürecinde değerlendirilmektedir (Zeng, Yi ve Rita, 2021, 1640).

3.2. Medikal Turizm Destinasyonları

Dünyada birçok ülkede medikal turizm kapsamında turistik hareketlenme görülmektedir. Turizm açısından önemli olduğu kadar sağlık sektörü açısından da önemli bir durumdur. Ayrıca, medikal turizmdeki bu seyahat hareketliliği turizm sektöründe istihdamın artmasına ve destek sektörlerin gelirlerini arttırmasına yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla, medikal turizm hem ülke ekonomileri hem insanlar arasındaki sosyal ilişkileri hem de sağlık ve turizm sektörlerini canlı tutan önemli bir turizm çeşidi olarak ön plana çıkmaktadır.

Aşağıda dünya genelinde medikal turizm konusunda önemli olan ülkelerin durumları ve kısa bilgileri sunulmaktadır (Samli, 2010; Ryan, 2011; Mahmoudifar vd., 2016; Wongkit ve McKercher, 2016; Zeng, Yi ve Rita, 2021):

Güney Afrika

Güney Afrika, Afrika'da medikal turizm destinasyonu olarak ortaya çıkan ilk ülkedir.

Tunus

Afrika ölçeğinde Tunus, sağlık turizmi alanında ikinci sırada yer almaktadır. Aynı zamanda, Fransa'nın ardından dünyanın en iyi ikinci talassoterapi destinasyonu seçilmiştir.

Ürdün

Ürdün, Özel Hastaneler Birliği aracılığıyla 2012 yılında 250.000 uluslararası hastayı 500.000'den fazla refakatçi ile çekmiş ve toplam geliri 1 milyar ABD Dolarını aşmıştır. Ürdün, 2014 yılında IMTJ Medical Travel Awards'da Yılın Tıbbi Destinasyonu ödülünü kazanmıştır.

İsrail

İsrail medikal turizm için popüler bir destinasyondur. İsrail'e birçok medikal turist Avrupa'dan, özellikle eski Sovyetler Birliği'nden, ayrıca Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Kıbrıs ve Güney Afrika'dan gelmektedir. Medikal turistler, kemik iliği nakli, kalp ameliyatı ve kateterizasyon, onkolojik ve nörolojik tedaviler, ortopedik prosedürler, araba kazası rehabilitasyonu ve tüp bebek tedavisi gibi çeşitli cerrahi prosedürler ve terapiler için İsrail'e gelmektedir. İsrail'in medikal turizm destinasyonu olarak popüleritesi, yüksek kalitede tıbbi bakıma sahip gelişmiş bir ülke statüsünden ve aynı zamanda diğer birçok gelişmiş ülkeden daha düşük tıbbi maliyetlere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. İsrail'deki medikal turistleri hem kamu hem de özel hastaneleri kullanmakta ve tüm büyük İsrail hastaneleri, benzer şekilde yüksek standartta bakıma sahip başka yerlerdeki tesislere kıyasla tipik olarak karşılaştırılabilir prosedürlerden çok daha düşük maliyetli tıbbi turizm paketleri sunmaktadır. 2014 yılında, İsrail'e yılda yaklaşık 50.000 medikal turist geldiği tahmin edilmektedir. Buna ek olarak, bazı insanlar Ölü Deniz'deki ve Kinneret Gölü'ndeki sağlık tesislerini ziyaret etmek için İsrail'e gitmektedir.

İran

2012'de 30.000 kişi tıbbi tedavi görmek için İran'a geldiği ifade edilmektedir. 2015 yılında İran'a 150.000 ila 200.000 arasında sağlık turistinin geldiği tahmin edilmekte ve bu rakamın yılda 500.000'e çıkması beklenmektedir. İran tıbbi hizmetleri kozmetik ve plastik cerrahi, kısırlık tedavisi ve diş hekimliği hizmetleri alanlarında düşük maliyetlidir

Birleşik Arap Emirlikleri

Birleşik Arap Emirlikleri, özellikle Dubai, Abu Dhabi, Ras Al Khaimah medikal turizm için popüler bir destinasyondur. Dubai Sağlık otoritesi, başta Dubai olmak üzere BAE'ye medikal turizme öncülük etmektedir. Ancak, sağlık turizmi sağlayan hastaneler yedi emirliğin tamamına yayılmıştır. BAE, maksimum sayıda JCI akredite hastaneye sahip olma ayrıcalığına sahiptir. Gelen turistler genellikle Nijerya, Kenya, Uganda, Ruanda, vb. gibi Afrika ülkelerindedir.

Brezilya

Brezilya'da, São Paulo'daki Albert Einstein Hastanesi, ABD dışında JCI tarafından akredite edilen ilk tesistir. Bu zamandan beri bir düzineden fazla Brezilya tıbbi tesisi benzer şekilde akredite edilmiştir.

Meksika

Meksika'nın Federal Sağlık Bakanlığı tarafından akredite edilmiş 98 hastanesi ve JCI tarafından akredite edilmiş yedi hastanesi vardır. Meksika, diş hekimliği ve kozmetik cerrahide gelişmiş bakım konusunda en çok tanınan ülkedir. Meksika'daki tıbbi bakım, ABD'deki benzer hizmetlerin maliyetine kıyasla bir hastayı %40 ila %65 arasında tasarruf ettirmektedir. Son yıllarda, Arizona, Yuma yakınlarındaki ABD sınırında bulunan 6.000'den az

kişinin yaşadığı bir yerleşim yeri olan Los Algodones, dışılık hizmetleri arayan Amerikalılar ve Kanadalılar için önemli bir destinasyon haline gelmiştir.

Kanada

ABD sağlık maliyetleriyle karşılaştırıldığında, hastalar Kanada'daki sağlık maliyetlerinde yüzde 30 ila 60 oranında tasarruf sağlayabilmektedir. Bu nedenle genellikle ABD vatandaşları tarafından tercih edilen bir medikal turizm destinasyonudur.

Kosta Rika

Kosta Rika'da iki adet Joint Commission International tarafından akredite edilmiş (JCI) hastane bulunmaktadır. 2008'deki Deloitte Sağlık Çözümleri Merkezi, ABD fiyatlarının ortalama yüzde 30 ila 70'i arasında bir maliyet tasarrufu bildirmiştir. 2019'da Clinica Biblica'da ABD'de 44.000 dolara mal olacak bir diz ameliyatı 12.200 dolara mal olduğu ifade edilmektedir.

Küba

Küba'da sağlık hizmetleri ve eczacılık alanında turist çeken bir medikal ülkedir.

Amerika Birleşik Devletleri

Gelişmiş tıp teknolojisinin mevcudiyeti ve doktorların karmaşık eğitimi, tıbbi bakım için ABD'ye seyahat eden yabancılarda büyüme için itici motive edici unsurlar olarak belirtilmektedir. Birkaç büyük tıp merkezi ve eğitim hastanesi, ABD'de tıbbi tedavi arayan yabancı ülkelere gelen hastalara hizmet veren uluslararası hasta merkezleri sunmaktadır. Bu kuruluşların çoğu, uluslararası hastalara tıbbi bakım, konaklama, finans ve hava ambulansı hizmetleri de dahil olmak üzere ulaşım düzenlemelerinde yardımcı olmak için hizmet koordinatörleri sunmaktadır.

Hindistan

Medikal turizm Hindistan'da büyüyen bir sektördür. Hindistan, Tayland'dan sonra 2. medikal turizm destinasyonu haline gelmiştir. Chennai, Hindistan'ı ziyaret eden sağlık turistlerinin %45'ini ve yerli sağlık turistlerinin %40'ını çektiği için "Hindistan'ın Sağlık Şehri" olarak kabul edilmektedir. Ağustos 2019'da Hindistan hükümeti, yabancılardan tıbbi vize başvurusunda bulunmadan tıbbi tedavi almalarını kolaylaştırmıştır. ABD'nin başı çektiği gelişmiş dünya balonunda tıbbi tedavi maliyetleri arttıkça, giderek daha fazla Batılı tıbbi bakım için uluslararası seyahat olasılığını giderek daha çekici bulmaktadır. Bunların tahminen 150.000'i her yıl düşük fiyatlı sağlık prosedürleri için Hindistan'a seyahat ettiği düşünülmektedir.

Çin

2016 Çevrimiçi Sağlık Turizmi Raporu platformu aracılığıyla deniz aşırı sağlık turizmine kaydolun gezgin sayısının bir önceki yıla göre beş kat arttığı ifade edilmektedir. Pandemi sırasında ve sonrasında Çin'e seyahat eden medikal turistlerin sayısının oldukça azaldığı ifade edilmektedir.

Tayvan

Tayvan'ın tıbbi gücü ve uygun maliyetli uygulamaları, yabancılardan denizde tıbbi tedavi aramaktan çekinmemelerinin nedenidir. Hastanelerde ve çevrede sürdürülen mükemmel hijyen standartları da ülkeye çok sayıda hastayı çekmektedir.

Hong Kong

Hong Kong'un on iki özel hastanesinin tümü, 2001 yılının başından beri Birleşik Krallık'ın Trent Akreditasyon Programı tarafından incelenmiş ve akredite edilmiştir.

Malezya

Malezya'da tıbbi tedavi arayan yabancı hastaların çoğunluğu Endonezya'dan, daha az sayıda yabancı hasta Hindistan, Singapur, Japonya, Avustralya, Avrupa, ABD ve Orta Doğu'dan gelmektedir. Singapur'daki sağlık sigortası şirketleri, yakın zamanda poliçe sahiplerinin, hizmetlerin Singapur'dan daha ucuz olduğu Malezya'da tedavi görmesine izin vermiştir.

Pakistan

Pakistan'ın Pakistan'da 4 Joint Commission International (JCI) tarafından akredite edilmiş hastanesi bulunmaktadır. Çoğu insan tedavi için Afganistan, İran, Birleşik Krallık, Orta Doğu ve Amerika Birleşik Devletleri'nden Pakistan'a seyahat etmektedir.

Singapur

Singapur'da JCI akreditasyonuna sahip bir düzine hastane ve sağlık merkezi bulunmaktadır.

Tayland

Açık kalp ameliyatından doğurganlık tedavilerine kadar her şey için tedavi arayan yabancılar, Tayland'ı ve akredite hastanelerini medikal turizm için popüler bir destinasyon haline getirmiştir. 64 akredite hastanesi ile Tayland şu anda dünyanın en iyi 10 medikal turizm destinasyonu arasında yer almaktadır.

Azerbaycan

Azerbaycan, İran, Türkiye, Gürcistan ve Rusya'dan gelen sağlık turistlerinin hedefidir. Bakü'deki Bona Dea Uluslararası Hastanesi, uluslararası hastaları çekmek için 2018 yılında inşa edilmiştir ve çeşitli Avrupa ülkelerinden personele sahiptir.

Hırvatistan

Hvar Hijyenik Derneği 1868'de kurulduğundan, Hırvatistan'ın Avrupa'nın en eski sağlık turizmi destinasyonu olduğu belirtilmektedir.

Finlandiya

Finlandiya sağlık sisteminin Avrupa Birliği dışından gelen tüm insanlara açıktır. Hizmet, özel çocuk sağlığı bakımını, doğum kliniklerini ve uzman tıbbi bakım gibi hizmetleri ücretsiz olarak kapsamaktadır.

Fransa

Fransa popüler bir turizm merkezidir, ancak aynı zamanda Dünya Sağlık Örgütü tarafından dünyanın önde gelen sağlık sistemi sıralamasında yer almaktadır.

Almanya

2017 yılında Alman hastanelerine 1,2 milyar avrodan fazla gelir getiren yaklaşık 250.000 yabancı hasta olduğu ifade edilmektedir. Pandemi dolayısıyla bu rakamlar günümüzde oldukça azalmıştır. Çoğunluğu Polonya, Hollanda veya Fransa'dan olmak üzere yüzde 40'tan fazlasının planlı tedavi için geldiği tahmin edilmektedir. Üniversite hastaneleri ve Berlin'deki Üniversite Hastanesi Freiburg veya Vivantes gibi büyük belediye klinikleri en popüler yerlerdir.

Sırbistan

Sırbistan'da kozmetik cerrahi, diş bakımı, doğurganlık tedavisi ve kilo verme prosedürleri alanlarında medikal turistlere hizmet veren çeşitli klinikler bulunmaktadır.

Türkiye

Türkiye'deki tıbbi kaynakların maliyeti Batı Avrupa ülkelerine göre oldukça uygundur. Bu nedenle her yıl binlerce insan tıbbi tedavileri için Türkiye'ye gelmektedir. Türkiye özellikle saç ekimi ameliyatı için bir merkez haline gelmiştir. Göz ve diş hekimliği alanlarında da ucuz maliyetli olması nedeni ile tercih edilen bir destinasyondur.

Birleşik Krallık

Hem kamuya ait Ulusal Sağlık Hizmetleri hem de özel hastaneler medikal turizmi cezbetmektedir. Birleşik Krallık'taki birçok özel hastane ve klinik, medikal turizm destinasyonlarıdır. Londra'ya gelen deniz aşırı hastaların, özellikle Birleşik Krallık'ta bulunan önde gelen eğitim hastanelerinin yansıttığı güçlü klinik uzmanlıkla desteklenen karmaşık kanser, sinirbilim, kardiyovasküler ve pediatri hizmetleri araması muhtemeldir.

3.3. Medikal Turizm Destinasyon Seçim Unsurları

Medikal turizm kapsamında destinasyonların seçimini etkileyen temel unsurlar aşağıda maddeler halinde özetle sunulmaktadır (Mohammadali vd., 2018, 780-781):

✓ Yurtiçi tıbbi masraflar

Medikal turizmde büyük bir artışa neden olan en önemli faktör, gelişmiş ülkelerde sigorta ve tıbbi prosedürler gibi sürekli artan sağlık harcamalarıdır.

✓ Hasta mahremiyeti

Hastaları medikal turizmi düşünmeye teşvik edebilecek bir diğer risk, evde tıbbi niyetleri ve prosedürleri konusunda mahremiyet eksikliğidir. Turistler kendi ülkelerinde mahremiyet eksikliği hissedebilmektedir.

✓ Tıbbi kısıtlamalar

Geçmiş araştırmalar, hastaların birçok nedenden dolayı kendi ülkelerinde uygun olmayan belirli prosedürleri aramak için yurtdışına seyahat ettiğini göstermektedir.

✓ Alternatif İmkanlar

Kendi ülkeleri dışında tıbbi hizmet almayı seçen hastalar genellikle birden fazla varış noktası seçeneğine sahiptir ve her varış noktası, sağlık hizmetinin ötesinde çekici özelliklerin benzersiz bir kombinasyonunu sunmaktadır.

✓ Yurtiçi tıbbi maliyet

Yerli ve yabancı bakım maliyetleri arasındaki fark, hastaları yabancı sağlık hizmetleri aramaya yönlendirmektedir. Medikal turizm destinasyonlarındaki kısmi bakım maliyeti, hastaları sadece kendi ülkelerinde mevcut olan tıbbi hizmetleri beğenmemeye teşvik etmekle kalmamakta, aynı zamanda destinasyon seçiminde belirleyici bir faktör olarak ortaya çıkartmaktadır.

✓ Turistik yerler

Sağlık hizmetlerinin küreselleşmesi devam ederken, birçok ülke, özellikle gelişmekte olan ülkeler, medikal turistlere bir dizi tıbbi ve eğlence hizmetini tanıtarak, sunmakta ve gelir elde etme fırsatı görmektedir.

✓ Hizmet kalite güvencesi

Tıbbi hizmetlerin gerekli veya beklenen kalitesi, destinasyon çekiciliğinin temel belirleyicilerinden biridir.

Yukarıda belirtilen maddelerle birlikte, turistlerin tercihlerine ve beklentilerine göre farklı unsurlardan da bahsetmek mümkündür. Turizmin çok yönlü yapısı nedeni ile medikal turizme katılan turistlere birçok alternatif sunulmakta, bu nedenle farklı etken faktörler ortaya çıkabilmektedir. Bununla birlikte, medikal turizmin gelişimi için ülke yönetimlerinin mevcut turizm kaynakları ile birlikte sağlık kaynaklarının da aynı anda pazarlamaları gerekmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm sektörünün yapısı gereği rekabet şartları oldukça ağır bir sektördür. Bu nedenle, turizm alanında yeni turistik ürünlerin sunulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak, yeni ürünler ile eski turistik ürünlerin bir arada kullanılabilmesi, iletişim ve medya unsurlarının etkili olarak kullanılarak, turistlere duyurulması önem arz etmektedir. Turizmin istihdama ve ülke gelirlerine katkısının her geçen gün artması nedeni ile birçok farklı turizm türünün ortaya çıkarıldığı bilinmektedir. Medikal turizm, bu turizm türleri gibi yeni bir turizm çeşidi olmasa da günümüz turizm pazarında yeni bir turizm çeşidi olarak kendine yer bulmaktadır.

Çalışmada medikal turizmin destinasyonların turistik talebini nasıl etkileyeceği ve neden önemli bir turizm çeşidi olduğunun vurgusu yapılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, nitel veriler ile dünyadaki medikal turizm destinasyonları ele alınarak, özellikleri kısaca ortaya konulmuştur. Türkiye, medikal turizm alanında önemli bir destinasyon olma yolunda ilerlemekte, ancak bu durumunun olumlu ve olumsuz açıdan değerlendirilmesi gerekmektedir. İstihdam ve ekonomik katkı açısından medikal turizmin, diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ancak, gelişmiş olan ülkelerde yapıldığı şekli ile planlı bir turizm ve sağlık politikasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Medikal turizmin Türkiye için ekonomik ve sosyal katkısının olduğu muhakkaktır. Ancak, ülke parasının değerinin düşük olması, hizmetlerin yabancı turistler tarafından çok ucuza satın alınması anlamı taşımaktadır. Dolayısıyla, medikal turizm amacı ile istihdam edilen personelin hak ettiği gelir seviyesinin altında kaldığı ortaya çıkan durumdur. Bu durumun düzeltilmesi amacı ile turizm ve sağlık sektöründe çalışan personelin gelir seviyelerinin yükseltilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, çalışma ile betimsel içerik analizi yapılarak (Ültay, Akyurt ve Ültay., 2021, 190), bu konuda yayınlanan tez ve makalelerin taraması yapılarak, literatüre katkı sağlanabilir. Bunun sonucunda, konu ile ilgili araştırmaların gelecekte çalışma yapacak araştırmacılara yol göstermesi sağlanabilecektir. Konunun turizm açısından öneminin artması nedeni ile medikal turizm alanındaki incelemelerin ve çalışmaların toparlanması uygun olacaktır. Bu kapsamda, veri toplama sorununun ortadan kaldırılması, turizm sektörü açısından olumlu bir adım olacaktır.

Turizmde Türkiye’nin medikal amaçlı seyahat eden turistlerden daha çok faydalanması ve bu turistlerin sürdürülebilir bir şekilde ülkemizde konaklatılması uygun olacaktır. Her geçen gün önemi artan bu sektörün, eğitimler ile desteklenmesi ve halkın medikal turizm konusundaki bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Günümüz

ekonomilerinde medikal turizm, istihdam yaratan etkisi ile en önemli turizm çeşidi olma yolunda ilerlemektedir. Turistlerin hem tatil yapmak hem de sağlık sorunlarını gidermek amacı ile daha fazla seyahatlere katıldığı görülmektedir. Bu kapsamda, Türkiye, turizmdeki hizmet kalitesi ile birlikte, sağlık alanında uzmanları ve yeterli sayıda konaklama tesisi ile Avrupa'nın medikal turizm başkenti olmaya adaydır. Bu nedenle, medikal turizmin doğru şekilde planlanması ve sistemli bir şekilde yönetilmesi uygun olacaktır. Sağlık ve turizm sektörünün işbirliği içinde çalışması, turizmin ve elde edilecek ekonomik katkının sürdürülebilir olması bakımından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Abd Mutalib, N. S., Soh, Y. C., Wong, T. W., Yee, S. M., Yang, Q., Murugiah, M. K. & Ming, L. C. (2017). Online narratives about medical tourism in Malaysia and Thailand: A qualitative content analysis. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 34(6), 821–832.
- Akyurt, H. (2022). Pandemi ile Değişen Turist Tercihleri Sonucu Otellerin Yeniden Yapılanma Yöntemleri: Giresun Ramada By Wyndham Örneği. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(80), 180-193.
- Akyurt, H. & Atay, L. (2009), Destinasyonda İmaj Oluşturma Süreci. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Akyurt, H. & Külekçi, S. (2022). *Turizmde İletişim ve Medya*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Akyurt, H. & Ültay, E. (2021). “Üniversite Düzeyinde Turizm Eğitiminin Mevcut Durumu ve Turizm Sektörü Beklentileri”. Ed: Ayşe Çatalcalı Ceylan, Ferhat Özbay, Zafer Özomay, Mustafa Batuhan Kurt, Sosyal ve Beşerî Bilimlerde Araştırma ve Değerlendirmeler Cilt-2, İçinde. (ss. 160-187), Ankara: Gece Kitaplığı.
- Baloglu, S. & McCleary, K.W. (1999). A Model of Destination Image Formation. *Annals of Tourism Research*, 26(4), 868-897.
- Buhalis, D. & Amaranggana, A. (2013). “Smart Tourism Destinations”. In: Xiang, Z., Tussyadiah, I. (eds) *Information and Communication Technologies in Tourism*. İçinde. (ss 553–564). New York: Springer.
- Çapar, H. & Aslan, O. (2020). Factors affecting destination choice in medical tourism. *International Journal of Travel Medicine and Global Health*, 8(2), 80-88.
- Gholami, M., Keshtvarz, H., Abadi, A.M. & Miladi, S. (2020). A systematic review of the factors affecting the growth of medical tourism in Iran. *International Journal of Travel Medicine Global Health*, 8(1), 1-12.
- Han, H. & Hwang, J. (2018). Investigating healthcare hotel travelers' overall image formation: impact of cognition, affect, and conation. *Tourism Hospitality Research*, 18(3), 346-356.
- Henson, J. N., Guy, B. S., & Dotson, M. J. (2015). Should I stay or should I go? Motivators, decision factors, and information sources influencing those predisposed to medical tourism. *International Journal of Healthcare Management*, 8(1), 4–14.
- Hosany, S., Ekinci, Y. & Uysal, M. (2007), Destination image and destination personality. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 1(1), 62-81.
- Horowitz, M. D., Rosensweig, J. A. & Jones, C. A. (2007). Medical Tourism: Globalization of the Healthcare Marketplace. *MedGenMed*. 9(4), 33-47.
- Hudson, S., & Li, X. (2012). Domestic medical tourism: A neglected dimension of medical tourism. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 21(3), 227–246.
- Jónás-Berki, M., Csapó, J., Pálfi, A., & Aubert, A. (2015). A market and spatial perspective of health tourism destinations: The Hungarian experience. *International Journal of Tourism Research*, 17(6), 602–612.
- Lee, H.K. & Fernando, Y. (2015). The antecedents and outcomes of the medical tourism supply chain. *Tourism Managamnet*, 46, 148-157.
- Mercan, Ş. O. (2021). “Destinasyon Yönetiminde Turizm Politikalarının Önemi ve Etkisi”, Editör: İlban, M. Oğuzhan, *Her Yönüyle Turizmde Destinasyon Yönetimi*, (ss.67-77), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mahmoudifar, Y, Tabibi, SJ, Nasiripour, A.A. & Riahi, L. (2016). Factors affecting development of medical tourism industry in West Azerbaijan province of Iran. *International Journal of Health Studies*, 2(4), 25-31.
- Mohammadali, Z., Rajasree, K R., Iman, N. & Samaneh, T. (2018). Determinants of medical tourism destination selection process. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 27(7), 775-794,

- Ryan, K. (2011). Medical tourism: Is now the time to offer this benefit?. *Benefits Magazine*, 48(7), 20–25.
- Samli, A. (2010). The medical services paradox in the US market system: The desperate need for improvement. *Journal of Macromarketing*, 30(4), 398–401.
- Tompkins, O. (2010). Medical Tourism. *AAOHN Journal*, 58(1): 40-57.
- Ültay, E., Akyurt, H. & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188-201.
- Wang, Y.H. (2017). Expectation, service quality, satisfaction, and behavioral intention-evidence from Taiwan's medical tourism industry. *Advances in Management and Applied Economics*, 7(1),1-16.
- Wongkit, M., & McKercher, B. (2016). Desired attributes of medical treatment and medical service providers: A case study of medical tourism in Thailand. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 33(1), 14–27.
- Zeng, L., Yi, M. L. & Rita, D. (2021). Tourist Satisfaction, Willingness to Revisit and Recommend, and Mountain Kangyang Tourism Spots Sustainability: A Structural Equation Modelling Approach. *Sustainability*. 13(19): 1620-1645.